יעקב זיזמאַן,

אַמאָליקע חתונות.

אמאָליקע חתונות האָבן פאַרנומען אַ גרויסן אָרט אין דעם יידישן לעבן. עס איז רעכט געווען, אַ חתונה זאָל געדויערן זיבן טעג—„שבעת ימי המשתה"; אַזויגס האָט, אמת, פּאַסירט זעלטן, אָבער ווייניקער ווי אַ צוויי דריי טעג האָט אַ חתונה געוויס ניט געדויערט.

דעם פרייטאָג פאַר דער וואָך פון דער חתונה פלעגן די מחותּנים, ד. ה. חתן-כּלהס עלטערן, שיקן די כּלי-זמר מיט דעם בדחן צו די אלע גאַנץ נאָענטע פריינד, ווי ברידער, שוועסטער, פעטערס, מומעס, וועלכע רעדס צו די אונטערפירער, שפּילן אַ „קבלת שבת". דער בדחן פלעגט אויסרופן פאַר וועמען, און די כּלי-זמר פלעגן שפּילן אַ מאַרש (באַקומענדיק דערפאַר אַ טראַקטאַמענט און באַצאָלט יעדערער לפי כּבודו). דאָס איז געווען די אָריגינעלע איינלאַדונג צו דער חתונה, און ווען דער פעטער אָדער דער ברודער האָט ניט באַקומען געשיקט צו אים די כּלי-זמר אַ „קבלת שבת" שפּילן, איז דאָס געווען אַ גרויסע באַליידיקונג, און די באַליידיקטע פלעגן ווערן ברוגז, ניט קומען אויף חתונה.

שבת אינדערפרי צום דאַווגען איז געווען דער אויפרוף. עס האָט געהערט צו דעם חתנס עלטערן צו פאַרבעטן די נאָענטע מחותּנים פון ביידע צדדים אין שול אַריין, וואו דעם חתנס עלטערן דאַוונען. דאָס דאַוונען איז געווען מיט פּאַראַד. דער חזן מיט דעם כאָר האָבן קאָנצערטירט, די עליות זיינען צעטיילט געוואָרן בלויז פאַר די מחותּנים. יעדערער האָט געמאַכט „מי שברך" די חתן-כּלה און געגעבן אַ נדבה פאַר דער שול. צו מפטיר איז אַרויף דער חזן מיט די משוררים אויף דער בימה, געזונגען מזמורים, וואו עס געפינען זיך אויסדריקן, וועלכע זיינען שייך צו אַ חתן, ווי „כּחתן יכהן פאר", אָדער „כּחתן יוצא מחופּתו", און מיט געזאַנג אויפגערופן דעם חתן מפטיר; און ווי נאָר דער חתן איז אַרויף אויף דער בימה, פלעגט זיך געבן אַ שאָט דורך די פענצטערלעך פון „עזרת-נשים" אַ האָגל פון ראָזינקעס, מאַנדלען, ניס אויף דעם חתנס קאָפּ, און קינדער מיט אַ געפּילדער, מיט אַ שמחה פלעגן דאָס צוזאַמענקלייבן. נאָך דעם דאַוונען פלעגט מען דעם עולם פאַרבעטן צום מחותּן אויף קידוש.

די נאַכט פאַר דער חתונה (ווען די כּלה איז געווען אַ כּשרע) פאַרנאַכט פלעגט מען פירן די כּלה אין מקוה מיט כּלי-זמר.*) אויף דעם אָוונט זיינען געווען געלאַדן דער כּלהס חברטעס, אויך פון חתנס צד די פריילינס, אָפּשייד צו נעמען פון זייער חברטע, וועלכע טרעט אַרויס פון זייער שטאַנד און טרעט אַריין אין דעם שטאַנד פרויען, מיט ניס, יאַדרעס קנאַקן, טיי, ביר טרינקען, אויך אונטער כּלי-זמר אַ טענצל צו גיין. אין דייטשלאַנד איז דאָס נאָך ביז היינט די מאָדע, מען רופט דאָס „מאַרעגמאָל".

אַ טאָג אָדער צוויי פאַר דער חתונה ביי פאַרמעגלעכע מחותּנים האָט מען געמאַכט אַ „סעודת עניים" אַ אָרים-מאָלצייט, און ביי דעם טיש פון די אָרימעלייט זיינען אויבנאָן געזעסן חתן-כּלה; אויך מוזיק פלעגט דערביי זיין און דער בדחן פלעגט זאָגן פאַר זיי, וואָס עס פּאַסט פאַר אַזאַ מאָלצייט... נאָך דעם בענטשן פל[illegible] חתן-כּלה גיין אַרום די טישן און טיילן נדבות.

דעם טאָג פון דער חתונה האָבן די כּלי-זמר געמוזט קומען פאַר פרי שפּילן אַ גוט-מאָרגן צו די עלטערן פון חתן-כּלה. פאַרנאַכט האָט זיך איצטער אָנגעהויבן די רעכטע חתונה. די כּלה מיט די ווייבער אין אַ באַזונדער צימער, דער חתן מיט די מאַנסבילן אין אַ צווייטן צימער, און אַמאָל אפילו—אין באַזונדערע הייזער. די כּלה פלעגט מען אַרויפזעצן אויף אַ איבערגעקערטער דייזשקע, אין וועלכער מען פאַרראַשטשינעט ברויט, מיט אַ קישן און אַ ליילעך פון אויבן (דער טעם דערפון איז מיר ניט באַוואוסט, דאָס איז געווען עפּעס אַ מין סגולה...)**), די מוטערס און די באָבעס זיינען געשטאַנען מיט הבדלות אַרום איר, פונאַנדערגעפלאָכטן די צעפּ, אַנדערע אינגאַנצן אָפּגעשאָרן, די כּלי-זמר האָבן געשפּילט אַ באַזעצנס—אַן אומעטיקן ניגון, דער בדחן פלעגט זאָגן מוסר, געוויינען און יללות איז געווען ניט ווייניקער ווי יום-כּיפּור צו ונתנה-תוקף... נאָכהער פלעגט דער בדחן רופן דעם חתן מיט די מחותּנים צום באַדעקנס. דער חתן פלעגט באַדעקן די כּלה מיט אַ טוך, עקסטרע דערצו אָנגעגרייט, פון אַ געדיכטן, ניט קיין דורכזיכטיקן ווייטנס, אָדער אַטלעס-שטאָף. ביי

---

*) געזען האָב איך דאָס ניט, נאָר איך האָב געהערט וועגן דעם מיט 40 יאָר צוריק פון אַלטע כּלי-זמרים.

**) דאָס האָב איך נאָך אַליין געזען אין פאָרשטאָט פון גראָדנע, מיט עטלעכע און דרייסיק יאָר צוריק.

די גאַנץ רייכע, אָדער רבנים, וועלכע רעדס רביים (אדמו"רים) כּלות איז פון אויבן אויף דעם דעקטוך געווען אַ זילבערנע אָדער אַ גאָלדענע עטרה, ווי עס טראָגט זיך אויף אַ טלית. מיט דעם דעקטוך איז די כּלה געגאַנגען די גאַנצע נאַכט פון דער חתונה. נאָך דעם באַדעקנס, זיינען די מחותּנים מיט דעם חתן אוועק אויף זייער ערשטן אָרט, און דאָ זיינען די ווייבער, אַלע פון ערשט ביז לעצט, געגאַנגען אַ מזל-טוב-טאַנץ מיט דער כּלה, דער בדחן פלעגט אויסרופן די נעמען, און די כּלי-זמר פלעגן צושפּילן (דאָס איז געווען אַ הכנסה פאַר דעם בדחן מיט די כּלי-זמר). נאָכהער איז מען אוועק צום חתן, דער חתן אויבנאָן, ביי אים אויפן טיש אַ גרויסע געפלאָכטענע קיטקע, מיט צוויי לייכטער מיט הבדלות, צו ליכט פון ביידע זייטן, אויף דער קיטקע דעם חתנס-מתּנות: אַ טלית מיט אַ קיטל. אָט דאָ האָט זיך אָנגעהויבן פאַר דעם בדחן אַ שטיקל אַרבעט צו באַזעצן דעם חתן, ד. ה. זאָגן מוסר. די רייכע חתנים זיינען געווען לומדים מופלגים, דאָס איז אַמאָל געווען זייער דיפּלאָם, און וואָס אַ גרעסערער נדן, האָט אַלץ געמוזט זיין אַ גרעסערער למדן. צו זאָגן אַ מוסר פאַר אַזאַ חתן מיט אַזעלכע מחותּנים, דערצו האָט דער בדחן אויך ניט געטאָרט זיין קיין עם-הארץ...

דער טלית און קיטל האָט געגעבן דעם בדחן שטאָף צום שטרענגן מוסר, טיף מאָראַליש, וואָרום דאָס זיינען דאָך עפּעס אייביקע קליידער; דער בדחן האָט „מעורר" געווען דעם חתן, אַז היינט איז ביי אים אַ יום-הדין, מיט ראשי-תיבות פון טלית—„טוב לגבר יעשה תשובה", קיטל—„קבורה יללה טהרה לויה"! קיין טרערן האָט דערביי ניט געפעלט!

נאָכהער האָבן די אונטערפירער גענומען דעם חתן אויך אַלע מחותּנים מאַרש מיט די כּלי-זמר פאָראויס צו דער חופּה, די חופּה האָט געמוזט זיין אויפן שולהויף ביי דער שול. עס האָט געמעגט זיין ווער ווייסט ווי ווייט. אויך די ערגסטע וועטערן האָבן ניט אָפּגעהאַלטן צו מאַכן די חופּה ביי דער שול. דערנאָך זיינען די כּלי-זמר געגאַנגען נאָך דער כּלה. „בינתיים", איידער מען האָט די כּלה געבראַכט, פלעגן קונדסים מיט שפּילקעס שטעכן דעם חתן, די מחותּנים, און טו זיי עפּעס! און דער עולם פלעגט לאַכן... געבראַכט די כּלה, געגאַנגען מיט איר זיבן הקפות אַרום דעם חתן, מסדר קידושין געווען האָט דער רב. נאָכדעם ווי מ'האָט איבערגעלייענט די כּתובה האָט מען צעבראָכן אַ גלאָז; פון דער חופּה איז מען צוריקגעקומען אין הויז פון דער כּלהס עלטערן, וואו די חופּה-וועטשערע דאַרף זיין. ווי מען האָט נאָר געבראַכט דעם חתן מיט דער כּלה האָט מען זיי אַריינגעלאָזן אין אַ חדר „מיוחד", וואו קיינער אַחוץ חתן וכלה האָט זיך ניט געטאָרט געפינען. ביי דער טיר פון צימער זיינען געשטאַנען 2 פרעמדע מחותּנים וואָס זאָלן זיין כּשר לעדות, זיי האָבן געדאַרפט זאָגן עדות, אַז אין צימער זיינען אַריין נאָר זיי ביידע, דער חתן מיט דער כּלה. זיי האָבן געהייסן „עדי-יחוד" (אַ דין אין שלחן ערוך). אין דעם צימער פלעגט שוין ווערן אַריינגעטראָגן טיי, קאַווע פאַר חתן-כּלה אויף אָפּצופאַסטן זיך, ווייל חתן-כּלה האָבן דעם טאָג געמוזט פאַסטן. דער [illegible]ער האָט זיי דערלאַנגט אויף אַ טאַץ אַ טעלער פיינעם זופּ, וואָס האָט געהייסן „גאָלדענע יויך", מיידלעך האָבן געטאַנצט, ביז דער סאַרווער האָט אויסגעשריען: „עולם צום, טיש" דאַן זיינען אַריין די אונטערפירער אין צימער, גענומען חתן וכלה און אוועקגעזעצט זיי ביים טיש, דעם חתן ביי די מאַנסביל און די כּלה ביי די ווייבער.

דאַן האָט זיך אָנגעפאַנגען דער מאָלצייט. נאָך די פיש האָט דער חתן געזאָגט זיין „דרשה", אויב ניט קיין אייגענע, איז זי געווען אַן אויסגעלערנטע. דערפון וואַקסט דער מנהג פון „דרשה-געשאַנק".

נאָכדעם האָט זיך אָנגעהויבן אַ אַרבעט פאַר דעם בדחן. פאַר די פאַרצייטיקע גבירים מנהיגים, וואָס זיינען געווען די גרויסע לומדים מופלגים, האָט דער בדחן ניט געקענט אָפּקומען ווי היינט, מיט אַ לידעלע און מיט פּוסטע מעשהלעך, ער האָט געמוזט ווייזן חריפות, צונויפּבינדן די פּרשה מיט דער הפטרה, אויך דעם חתנס דרשה מיט די נעמען פון חתן-כּלה, און אַלץ אין חרוזים; און דערפון אַרויסווייזן, אַז דער זיווג איז מן השמים, אַז שלמה דוד, מוז נעמען שרה דוואָשען. דאָס איז געווען אַ היבש שטיקל אַרבעט, פיל פון די פאַרצייטיקע בדחנים זיינען געווען טאַקע אמתע לומדים מיט גאונישע קעפּ. די כּלי-זמר האָבן געשפּילט גאַנצע פּאָפּוריס פון באַרימטע חזנים, ווי פון „קאַשטאַן", „ברוך בערלינער", „יחיאלקע שפּילפויגל" און צום סוף אויך פון פּיינזינגער, פון „ווילנער בעל-הביתל". איך געדענק נאָך זיין „עודדות בצדק"... „והביאנו לשלום", אַלץ ערנסטע געשמאַקע יידישע נגונים. דער עולם האָט באַפרידיקט די כּלי-זמר מיט דעם בדחן לפי כּבודם.*)

---

*) דער חזן מיט די משוררים האָבן ביים טיש געזונגען פאַרשיידענע

נאָך דעם מאַלצייט האָט דער בדחן אויסגערופן דרשה-געשאַנק. אין די רייכע הייזער האָט דאָס דרשה-געשאַנק אָנגעטראָפן אַן אייגנס. מ׳האָט געגעבן גאַנצע טוצן זילבערנע געשיר, ווי גאָפּל, לעפל, מעסער, טאַצן, לייכטערס, חנוכה-לאָמפּן, סאַמאָווארן, אַלץ 84 די פּראָ:ע מיט העלפאַנטביינענע באַפּוצונג. גאַנץ אָפט האָט מען געגעבן אויך אַלס דרשה-געשאַנק ווערטפּאַפּירן, למשל, אַ קאָנטראַקט אויף אַ אימעניע, אַ „זאַסטאַווע“ אויף אַ הויז, פאַרשיידענע אַבלי-גאַציעס. דערפון פלעגט אָראָפּגערעכנט ווערן אַ פּראָצענט פאַר דעם בדחן מיט די כלי-זמר, אויך דעם סאַרווער. עס פלעגט פּאַסירן, אַז עס איז אָנגעקומען צו 200 רובל.

נאָכהער האָט זיך אָנגעהויבן אַ טאַרג אויף דעם בענטשן. דער ערשטער האָט געגעבן, למשל, 25 רובל. דער צווייטער מערער, קער דריטער נאָך מערער און אַז. וו. געווינטלעך איז געבליבן דאָס בענטשן ביי דעם, וואָס האָט מער געגעבן, און אויך די אַנדערע האָבן געמוזט באַצאָלן וויפיל זיי האָבן אָנגעבאָטן, און דאָס געלט איז געגאַנגען אויף תלמוד-תורה. נאָך דעם בענטשן פלעגן נעמען די אונטערפירערקעס די כלה און אַוועקשטעלן איר אינמיטן צימער. ביי איר אויף דער האַנט איז געווען אָנגעבונדן אַ פאַטשיילקע מיט אַ ברעג אַרויס, פאַר דעם ברעג פלעגט אָננעמען יעדער מחותן און אַרומדרייען זיך מיט דער כלה, און דאָס האָט געהייסן „כשר-טאַנץ“. דער בדחן פלעגט מוזן אויסרופן יעדערן ביים נאָמען, און דרשנען אויף אים נוטריקון און גמטריאות, אייב ניט ווייל יענער ניט גיין. אייגער האָט זיך אַ פּאָר מאָל אַרומגעדרייט, האָט מען אויסגעשריען: „שוין געטאַנצט“ כדי ער זאָל אַוועקגיין, און מ׳פלעגט אַ צווייטן אויסרופן; אָט אַזוי האָט זיך דאָס אָנגעהויבן פון דעם רב ביז דעם לעצטן, און נאָר דער לעצטער איז געווען דער חתן אַליין, און דאָס איז אַלץ געווען אַ הכנסה פאַר די כלי-זמר מיט דעם בדחן. נאָכהער פלעגן די כלי-זמר אויפשפּילן אַ קאַרעהאָד, ד. ה. אַ טאַנץ אין וועלכן עס דרייען זיך אַלע מאַנסביל באַזונדער און פרויען באַזונדער אין אַ ראָנד. אין רעכטן מיטן טאַנץ, אין טומל, ווערן מיט אַמאָל נעלם חתן-כלה, די אונטערפירער מיט די אונטערפירערקעס, האָבן זיי אַרויסגעכאַפּט פון עולם און אַוועקגעפירט זיי וואו מען דאַרף... און דאָרט אויף אָן אָרט איז געווען דער חוב פון די אונטערפירערס מיט זייערע פרויען דערקלערן די אומשולדיקע נאַאיווע קינדער, ווי פאַרצייטיקע חתן-כלה זיינען געווען, די מענער דעם חתן, די פרויען דער כלה, אַלץ וואָס עס איז גייטיק. און דער עולם פלעגט זיך דורכטאַנצן אַ ווייל און פלעגט זיך פונאַנדערגיין.

אויף מאָרגן האָט מען געמאַכט אַ „רומפּל“. אין דעם הויז וואו עס האָבן זיך געפונען דאָס פאָרפאָלק זיינען זיך צונויפגעקומען די נאָענטע מחותנים מיט זייערע ווייבער. אַהין זיינען אויך געקומען די כלי-זמר מיט דעם בדחן שפּילן פאַר אַלעמען אַ „דאָברידזען“. אָפּגעגעבן כבוד אַלעמען, געשפּילט פאַר יעדערן באַזונדער. ווי עס האָבן זיך באַוויזן אין שטוב דאָס פאָרפאָלק, האָבן די געסט אויסגעשריען אַ וויוואַט, און די מחתנים האָבן געפאָדערט פון דער כלהס עלטערן זיסן בראַנפן און צום פאַרבייסן נאָר הארטן קעז, געגעסן אַ פיינעם מילכיקן פרישטיק, געהוליעט, געטאַנצט ביז פאַרנאַכט, נאָכהער גאָר פון דאָס ניי געדעקט די טישן, געגעסן אַ מאָלצייט דאָס זעלבע ווי די חופה-וועטשערע, דאָס איז געווען דער אָפּשיידס-מיטאָג, די כלה זעגנט זיך מיט אירע עלטערן, ווען זי קומט אָן צום חתנס עלטערן אויף קעסט; ווען פאַרקערט זעגנט זיך דער חתן מיט זיינע עלטערן. אויך די צונויפגעפאָרענע מחותנים פאָרן זיך פונאַנדער. בשעת דעם מאָלצייט ווערט געשפּילט און געטאַנצט, באַזונדערס אינטערעסאַנט זיינען די לעצטע מינוטן, פאַר דעם האָט דער בדחן געזאָגט אַ „ברכת-הפרידה“, האָט כאַראַקטעריזירט דאָס זעגענען זיך פון די קינדער מיט די עלטערן, די פאַמיליע מיט די מחותנים, די כלי-זמר האָבן געשפּילט אַ געזעגן-טאַנץ, קיין טרערן האָט דערביי ניט געפעלט. פאַרביסן האָט מען מיט אַ פריילעכס, מיט אַ מאַרש, אַ האָפּקע-טאַנץ און—ענדע!

אָט אַזוי זיינען צוגעגאַנגען די אַמאָליקע חתונות אומגעפער ביז די זעכציקער יאָרן. מען מוז מודה זיין, אַז פיל גאָרישע אָבערגלויביקע מנהגים זיינען דאַן איינגעפירט געווען. ווי, צב״ש, באַזעצן די כלה אויף אַ ברויט-דייזשקע, פירן אין מקוה מיט כלי-זמר, אָפּשערן דער כלה די האָר; אָבער בכלל איז די חתונה געווען אַ שטרענגער מאָראַלישער אַקט, וועלכער איז געבליבן איינגעקריצט אין הארצן ביי דעם פאָרפאָלק אויף לאַנגע, לאַנגע יאָר.

תפילות, פיוטים, און פאַר דעם בענטשן געמאַכט „מי שברך“ יעדן איינציקן מחותן, וועלכער האָט געגעבן פאַר זייער כבוד אַ נדבה אויף אַ צדקה-זאַך, יעדער גאַסט האָט פאַר דעם „מי שברך“ אַריינגעשטעקט דעם חזן מיט די משוררים אין יד אַריין...

יעקב זיזמאַר

פון מיינע זכרונות וועגן בדחנים.

פאַר מיין געדענקען, מיט אַ 40—50 יאָר צוריק איז אין שטעטל סיסלעוויטש געווען אַ בדחן ר׳ אלעזר סיסלעוויטשער. איך האָב אים גוט געקענט, געווען מיט אים צוזאַמען אויף צוויי חתונות, ער איז געווען אַ גרויסער למדן, האָט געהאַט סמיכות אויף הוראה, און זיין „זאָגן“ איז געווען דורכאויס צוזאַמענגעמישט פון מאמרי חז״ל, מדרשים, די נעמען פון די מחותנים אַריינגעפלאָכטן אין אַ פסוק פון דער סדרה, מיט נוטריקונס, גימטריאות וכדומה. ער איז געווען אַן אמתער ירא-שמים, פלעגט ניט מאַכן קיין טריט אָן אַ גמרא, האָט שטענדיק מיט זיך געהאַט אויף יעדער חתונה אַ קליינע גמראלע באַרלינער אויסגאַבע, און אין קעשענע אַ קליינעם „מדרש רבא“. דערצו נאָך האָט ער געהאַט אַ הדרת-פנים און זיך שטאָלץ געהאַלטן. אַזוי, למשל, פלעגט ער פאַר דער כלה דאָס „באַזעצנס“ ניט זאָגן, ווייל אים האָט ניט געפּאַסט צו שטיין צווישן די ווייבער; דרשה-געשאַנק האָט ער קיינמאָל ניט אויסגערופן, דער-קלערנדיק דעם טעם דערפון אַזוי: „ווי זעט דאָס אויס? נאָר-וואָס האָב איך געזאָגט תורה, דרוש,—און אַז אין חרוזים איז דאָס דען ניט קיין תורה? און באַלד נאָכדעם זאָל איך שרייען: חתנס צד, דרשה געשאַנק! אַזוי ווי אויף אַ טאַרג דער שאַצער—„קטאָ באָלשע דאַיאָט!..“ איך בין דאָך דערמיט מחלל דעם כבוד התורה“. ער פלעגט ניט עסן אויף קיין חתונה, און איז געווען זייער אָנגענומען אויף די רבנישע און לומדישע חתונות, מען האָט נאָך געזאָגט, אַז די פרנסה פון די חתונות פלעגט ער פאַרטאָן אויף צדקה, ווי הכנסת-כלה, תלמוד תורה, אַליין האָט ער געהאַט אַ הויז אין שטעטל און די ווייב האָט געפירט אַ היבשן שפּייז-געשעפט. אויף דער לעצטער חתונה האָב איך אים געזען ביי דעם קרינקער רב און אין דעם יאָר אומגעפער אין אַ צוויי חדשים שפּעטער איז ער געשטאָרבן צו 68 יאָר (אין תרמ״ט).

אין ביאַליסטאָק איז געווען אַ בדחן ר׳ מאַנע קאַס, אַ גרויסער מושלם אין שפּראַכן, איבערהויפּט אין לשון-קודש, געווען אַ צייט אַ לערער פון העברעאיש אין ביאַליסטאָק (די מוזיקער, ברידער קאַס, איינער פון זיי אַ קאַפּעלמייסטער, זיינען זיינע קינדער).

דאָ אין ווילנע איז געווען אַ בדחן פאַר צונזערס צייטן, אַ געוויסער ר׳ הילל בערל-זאַוולס אַ אייניקל (פון די וואָס האָבן געבויט „זאַוולס שול“), אַ למדן-מופלג; צו זיין אויפרוף פאַר זיין חתונה אין ייִדנס שול האָט ער געזאָגט אַ פּילפּול פאַר דעם עולם.

אין באָברויסק האָט געוואוינט אַ בדחן ר׳ פסח-אלי, איז ער גע-ווען דער גאון פון די אַלע בדחנים פון דער לעצטער צייט, וואָס זיינען אונז באַוואוסט. זיין בקיאות אין נ״ך מיט אַלע מפרשים איז געווען אין לשער, מען האָט נאָר געדאַרפט אים זאָגן אַ צוויי ווערטער, פלעגט ער זאָגן דעם פסוק פריער און דעם פסוק נאָכדעם; אין תלמוד און מדרש איז ער אויך געווען אַ גרויסער בקי, דערצו געהאַט אַ שיינע אויסשפּראַך, מיט אַ שיינעם אויסזען. רבנים לומדים מופלגים האָבן פאַר אים דעם גרעסטן דרך-ארץ געהאַט, אליקום צונזער האָט מיר דערציילט, אַז ער האָט געזען ביי אים בריוו, איינלאַדונגען אויף חתונות פון רבנים, פלעגן זיי אים טיטולירן: „להרב הבקי בחדרי תורה“. זיין גאוניש̈ער קאָפּ, זיינע פלינקע איינפאַלן, זיין קלוגער טיפער בליק האָט באַצויבערט אַלע זיינע צוהערער. ער איז געווען דער מקור, וואָס אַלע בדחנים האָבן פון אים געשעפּט. אַלע רעדעס, הדר״גס, ווי אויך די באַזעצונגען, אין וועלכע עס זיינען געווען פאַרמישט פסוקים, מאמרי חז״ל, וואָס אליקום צונזער האָט דערמיט די וועלט געגומען, האָט דאָס אַלץ געשטאַמט פון דעם פסח אלי ע״ה. די קונסט פון די לידער מיט די מעלאָדיעס איז שוין געווען צונ-זערס כּוח, וואָרים אין די זאַכן האָט זיך ניט פאַרנומען אַזאַ גאוניש̈ער קאָפּ ווי פסח-אלי ע״ה, נאָר איין שוואַכקייט האָט ער געהאַט, ער פלעגט זיך ניט שטעלן זאָגן פאַר דעם עולם, וואו ער האָט ניט פריער אַ גוטן שנאַפּס גע-מאַכט, אַ טייגלאַז 90-קער ספּירט אויסגעטרונקען, האָט דער „יין שרף“ אים געמאַכט פאַר אַ „מלאך שרף“... די באַן האָט גאָך דאַן ניט אומעטום פונקציא-נירט, האָט זיך דער פסח-אלי געהאַט אַ קיביטקע, ד. ה. אַ וועגל אויף רע-סאָרן אויף צוויי רעדלעך מיט אַ פיינעם פערדל, אַליין געווען דער קוטשער און פלעגט פאָרן אויף חתונות. מיט אַ יאָר 25 צוריק און אפשר עטוואָס